

**Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури
Кафедра логопедії**

**Інструктивно-методичні матеріали
до практичних (семінарських) занять**

**з дисципліни : ЛОГОПЕДИЧНИЙ МАСАЖ ПРИ ТЯЖКИХ
ПОРУШЕННЯХ МОВЛЕННЯ**

**для студентів I курсу
освітнього рівня «Магістр»
напряму підготовки: 016 Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна
психологія.)
форма навчання: денна**

Розроблені: к.п.н. професор Кравченко А.І.

РОЗДІЛ I. Загальна характеристика логопедичного масажу.

Тема 1. Логопедичний масаж, як один із нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень.

Мета. Висвітлити історичні передумови виникнення логопедичного масажу, його сутність та завдання.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина I: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Атлас масажиста. – К: Вид „Слово”, 2008.
3. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник /Ж.-К. Берлен,Н.Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
4. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
5. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
6. Дедюхина Г.В., Янышева Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия).
7. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А. П. Корольчук, А. С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
8. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
9. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н. А. Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
- 10 Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

- 1.Історія виникнення масажу.
2. Логопедичний масаж як ефективний засіб логопедичної реабілітації дітей, які мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.
- 3.Фізіологічне обґрунтування застосуваннялогопедичного масажу.
- 4 Цілі і завдання логопедичного масажу.
- 5.Етапи логопедичного масажу.
- 6.Види логопедичного масажу та їх поєднання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Розробити вправи з розвитку тактильних відчуттів.
3. У словник виписати визначення основних термінів.
- 4.Написати повідомлення на тему «Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи.

Тема 2. Короткі анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.

Мета. Висвітлити анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина I: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник /Ж.-К. Берлен,Н.Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
3. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
4. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
5. Дедюхина Г.В., Янышева Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия).
7. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
8. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.
9. Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 85 с.
10. Корекція дизартрії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 60 с.
11. Корекція афазії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
12. Корекція ринолалії за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
13. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
14. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
15. Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.
16. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.
17. Поваляева М.А. Справочник логопеда / М.А.Поваляева. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2003.
18. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2013. С. 368–372
19. Санс Менгібар Х.М. Дитячий масаж / Хосе Мануель Санс Менгібар; [пер. з ісп.]. – Х.: Фактор, 2011. – 160с.
20. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Массаж і лікувальна фізкультура в медицині:

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Характеристика логопедичного масажу.
2. Фізіологічний вплив логопедичного масажу.
3. Різновиди логопедичного масажу.
4. Гігієнічні основи проведення масажу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Скласти таблицю на тему «Гігієнічні основи проведення масажу».
3. У словник виписати визначення основних термінів.
4. Скласти таблицю (схему) з короткою характеристикою впливу масажних прийомів на окремі органи та системи.
5. Підготувати презентаційні матеріали з анатомо-фізіологічними відомостями щодо будови та іннервації органів периферійного відділу мовленнєвого апарату.
6. Підготувати методичні рекомендації щодо оптимальної організації процедури логопедичного масажу (організації робочого місця, вимог до логопедичного інструментарію, санітарно-гігієнічних умов проведення процедури логопедичного масажу).

Тема 3. Попередня діагностика, рекомендації щодо проведення логопедичного масажу.

Мета. Поглибити знання про будову центрального та периферичного відділів мовленнєвого апарату, висвітлити стан м'язів периферичного мовленнєвого апарату (за допомогою огляду, пальпації, виконання динамічних та статичних вправ).

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина I: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основных техник /Ж.-К. Берлен, Н. Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
6. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
7. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
8. Дедюхина Г.В., Янышева Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия).
7. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
8. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.

9. Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 85 с.
10. Корекція дизартрії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 60 с.
11. Корекція афазії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
12. Корекція ринолалії за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
13. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
14. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
15. Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.
16. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.
17. Поваляева М.А. Справочник логопеда / М.А.Поваляева. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2003.
18. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2013. С. 368–372
19. Санс Менгібар Х.М. Дитячий масаж / Хосе Мануель Санс Менгібар; [пер. з ісп.]. – Х.: Фактор, 2011. – 160с.
20. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 352с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Центральний та периферичний відділи мовленнєвого апарату.
2. Будова головного мозку.
3. Будова голови і шиї.
4. Кістки черепа.
5. Кістки голови.
6. М'язи голови.
7. Жувальні м'язи, їх основні функції.
8. Група мимічних м'язів, їх функції.
9. М'язи шиї, їх основні функції.
10. Робота м'язів голови і шиї.
11. Кровопостачання м'язів голови і шиї.
12. Нерви голови і шиї.
13. Мета та зміст попередньої діагностики.
14. Особливості огляду. Пальпація.

15. Протипоказання до проведення логопедичного масажу.

16. Загальні рекомендації до проведення логопедичного масажу

Завдання для самостійної роботи:

1. Повторити будову органів артикуляційного апарату.
2. Закріпити навичку діагностування стану органів артикуляційного апарату шляхом огляду, пальпації, спостереження під час виконання статичних та динамічних вправ.
3. Розробити презентацію «Шляхи здійснення попередньої діагностики логопедичного масажу».

РОЗДІЛ II. Особливості проведення різних видів логопедичного масажу при тяжких порушеннях мовлення.

Тема 4. Методика проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу.

Мета. Сформувати знання про особливості проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина I: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основных техник /Ж.-К. Берлен,Н.Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
9. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
10. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
11. Дедюхина Г.В., Янышева Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия).
7. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
8. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.
9. Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 85 с.
10. Корекція дизартрії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 60 с.
11. Корекція афазії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
12. Корекція ринолалії за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
13. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
14. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
15. Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.

16. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р. Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.
17. Поваляева М.А. Справочник логопеда / М.А. Поваляева. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2003.
18. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2013. С. 368–372
19. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 352с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Основні прийоми класичного логопедичного масажу: погладжування, розтирання, розминання, вібрація, поколючування, щільне натискання.
2. Методичні вказівки та помилки при їх виконанні. Комплексне використання прийомів логопедичного масажу.
3. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури.
4. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури.

Завдання для самостійної роботи:

1. Відпрацювати прийоми логопедичного масажу.
2. Скласти схему методики розслаблюючого та активізуючого масажу.
3. Відпрацювати навичку проведення розслаблюючого логопедичного масажу: масажу м'язів шиї, верхнього плечового поясу, волосяної частини голови, обличчя (лоба, очної області, щік, губ, носогубної складки). (за методикою О. О. Дьякової).
4. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення жувальних та мимічних м'язів.

Тема 5. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при дизартрії.

Мета: Сформувати та поглибити знання про класичний (сегментарний) логопедичний масаж при дизартрії.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина І: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
3. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
4. Дедюхина Г.В., Яньшива Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия).
5. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.

6. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.

7. Корекція дизартрії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 60 с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми дизартрії.
2. Етапи логопедичного масажу при ДЦП.
3. Види логопедичного масажу при ДЦП.
4. Використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу дітям, що хворі на ДЦП.
5. Використання прийому перехресного точкового масажу при гіперкінезах артикуляційної мускулатури.
6. Поєднання прийомів масажу і пасивної гімнастики.
7. Особливості використання логопедичного масажу при стергій формі дизартрії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Скласти методичний банк засобів логопедичної реабілітації дітей, що мають паретичну псевдобульбарну дизартрію (дібрати комплекси самомасажу, точкового масажу, пасивно-активної та дихальної гімнастики тощо).
4. Розробити презентацію «Характеристика специфічних розладів рухової сфери, що впливають на формування мовлення при ДЦП (патологічні оральні і тонічні рефлекси)».
5. Продемонструйте 3-4 вправи на розвиток фізіологічного дихання, які використовуються в корекційній роботі з дітьми, що мають церебральний параліч.

Тема 6. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при ринолалії.

Мета. Сформувати знання про особливості проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу при ринолалії.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина І: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник /Ж.-К. Берлен, Н. Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
3. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
4. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. – 568 с.
8. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом

- підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.
5. Корекція ринолалії за допомогою акупресури (точкового масажу) / Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 57 с.
6. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
7. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
8. Ласточкіна О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкіна. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.
9. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Техніка масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди.
2. Техніка масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових та піднебінно-глоткових м'язів.
3. Додаткові методи впливу.
4. Пасивно-активні вправи, які стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів.
5. Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Продемонструйте масажний комплекс біологічно активних точок (за вибором).
3. Продемонструйте комплекс масажу по біологічно-активних точках в поєднанні з фонаційною гімнастикою.
4. Опрацювати сучасні методи реабілітації дітей, що мають порушення голосу.
5. Скласти методичний банк логопедичних ігор та вправ з корекції порушень голосу.
6. Специфіка проведення логопедичного масажу при функціональній органічній ринолалії в доопераційний період.
7. Специфіка проведення логопедичного масажу при функціональній органічній ринолалії в післяопераційний період.
8. Продемонструйте пасивно-активні вправи для стимуляції роботи піднебінно-глоткових м'язів.

Тема 7. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при заїканні.

Мета. Сформувати знання про особливості проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу при заїканні.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина І: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник / Ж.-К. Берлен, Н. Бертран;

[пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.

3.Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.

4.Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.

5.Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.

6.Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.

7.Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 85 с.

8.Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.

9. Кравченко А. І. Корекційно-розвивальна методика подолання заїкання у дітей дошкільного віку / А. І. Кравченко, А. І. Харченко // Педагогічні науки: теорія історія, інноваційні технології. Науковий журнал – №5/59 – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016 – С. 388 – 394.

10.Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.

11. Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.

12.Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.

13.Прилепа В. А. Акупресура як складова системи корекційно-лікувального впливу при заїканні / В. А. Прилепа, А. І. Кравченко // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (14 квітня 2017 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. – С. 116 – 119.

14. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2013. С. 368–372

15.Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 352с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

- 1.Вплив логопедичного масажу на емоційний стан дітей, що заїкаються.
2. Комплексне використання прийомів класичного і точкового масажу.
- 3.Вибір прийомів і методики масажу в залежності від клінічної форми заїкання.
- 4.Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу.

Завдання для самостійної роботи:

- 1.Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
- 2.Підготувати методичні рекомендації щодо організації логопедичного

- заняття з дітьми, що заїкаються, із включенням прийомів логопедичного масажу.
3. Підготувати презентаційний матеріал « Організація логопедичного заняття з дітьми, які заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу».
  4. Продемонструйте комплекс логопедичного масажу при заїканні.

Тема 8. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при афазії.

Мета. Сформувати знання про особливості проведення логопедичного, точкового масажу при афазії.

Література:

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Біоритми як вияв циклічності у живому організмі.
2. Історико-фізіологічні аспекти акупресури.
3. Точковий масаж як один із методів рефлекторного впливу.
3. Оптимальний час лікувального впливу при афазії.
4. Протипоказання логопедичного масажу при афазії.
5. Протипоказання точкового масажу при афазії.
6. Точковий масаж при афазії.
7. Логопедичні зонди та застосування їх при афазії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Визначити біологічно активні точки для точкового масажу при афазії.
3. Відпрацювати етапи логопедичного масажу.
4. Відпрацювати розслаблюючі та стимулюючі техніки в точковому масажі.
5. Розробити методичні вказівки щодо проведення точкового масажу при афазії.

Тема 9. Застосування точкового масажу (акупресури) при парезах чи паралічах гортані.

Мета. Сформувати знання про застосування точкового масажу при парезах чи паралічах гортані.

Література:

1. Кисельова А. О. Корекція заїкання засобами нетрадиційних технологій / А. О. Кисельова, А. І. Кравченко // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації. Матеріали IV Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. – Суми: видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 3 квітня, 2015. – С. 173-176.
2. Логопедично-реабілітаційний супровід дітей із порушеннями психофізичного розвитку: Монографія / [А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, Л. Л. Стахова, О. В. Ласточкіна, К. О. Зелінська-Любченко, І. В. Кравченко]; за ред. А. І. Кравченка. – Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. – 288 С.
3. Ласточкіна О. В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкіна. – Суми: ФОП Цьома С. П., 2022. – 128 с.

12. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р. Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1,6 балів.

Теоретичні питання:

1. Загальна характеристика парезів та паралічів.
2. Точковий масаж як різновид лікувального масажу.
3. Протипоказання до застосування точкового та логопедичного масажу при парезах та паралічах гортані.
3. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових і піднебінно-глоткових м'язів.
5. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї, обличчя, жувальних та мимічних м'язів, м'язів губ, язика. м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Скласти презентаційний матеріал щодо будови гортані.
3. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів губ та язика.
4. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя та жувальних м'язів.
5. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів губ, язика, м'якого піднебіння.

Тема 10. Методика точкового масажу, масаж біологічно активних точок (БАТ) при дизартрії, ринолалії, заїканні.

Мета. Сформувані знання про застосування точкового масажу при дизартрії, ринолалії, заїканні.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина І: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник /Ж.-К. Берлен, Н.Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
3. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
4. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л. О. Вакуленко, О. В. Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
5. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомассаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А. П. Корольчук, А. С. Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
6. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.
7. Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 85 с.

8. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. — 776 с.
9. Кравченко А. І. Корекційно-розвивальна методика подолання заїкання у дітей дошкільного віку / А. І. Кравченко, А. І. Харченко // Педагогічні науки: теорія історія, інноваційні технології. Науковий журнал — №5/59 — Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016 — С. 388 — 394.
10. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А. Лопатинська. — Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. — 152 с.
11. Ласточкіна О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкіна. — Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. — 128 с.
12. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р. Мисула та ін. — Тернопіль: ТДМУ, 2005.
13. Прилепа В. А. Акупресура як складова системи корекційно-лікувального впливу при заїканні / В. А. Прилепа, А. І. Кравченко // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (14 квітня 2017 року, м. Суми). — Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. — С. 116 — 119.
14. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2013. С. 368–372
15. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. — К.: ВСВ «Медицина», 2010. — 352 с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Застосування комплексного напрямку (медикаментозний, ЛФК, біоелектростимуляція, різні види рефлексотерапії, логопедичні заняття) при дизартрії, ринолалії, заїканні.
2. Знаходження та характеристика БАТ.
3. Методика проведення точкового масажу.
4. Засади лікування масажем біологічно активних точок.
5. Особливості застосування точкового масажу при дизартрії, ринолалії, заїканні.
6. Застосування БАТ вушної раковини.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичні питання за рекомендованою літературою.
2. Скласти схему біологічно активних точок загальної дії.
3. Скласти схему локальних біологічно активних точок.
4. Скласти схему віддалених біологічно активних точок.

Тема 11. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при дисграфії та дислексії.

Мета. Сформувати знання про застосування логопедичного, точкового масажу при дисграфії, дислексії.

Література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина І: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник /Ж.-К. Берлен, Н. Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
3. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
4. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
5. Корольчук А.П. Масаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
6. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.
7. Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) /Кравченко А. І., Мороз Л. В., Стахова Л. Л., Кравченко І. В. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – 85 с.
8. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
9. Кравченко А. І. Корекційно-розвивальна методика подолання заїкання у дітей дошкільного віку / А. І. Кравченко, А. І. Харченко // Педагогічні науки: теорія історія, інноваційні технології. Науковий журнал – №5/59 – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016 – С. 388 – 394.
10. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
11. Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.
12. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.
13. Прилепа В. А. Акупресура як складова системи корекційно-лікувального впливу при заїканні / В. А. Прилепа, А. І. Кравченко // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (14 квітня 2017 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. – С. 116 – 119.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

1. Застосування точкового логопедичного масажу в ігровій формі при дисграфії дислексії.
  1. Характеристика застосування БАТ для зміцнення нервової системи.
  2. Застосування БАТ після фізкультхвилинки та музичних занять.
  3. Етіологія, патогенез графоспазму.
  4. Застосування точок антиспазматичної дії.
6. Використання БАТ для відновлення нормальної кіркової функції при графоспазмі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти основні локальні точки, рекомендовані при дисграфії, дислексії.
2. Знайти додаткові точки, рекомендовані при дисграфії, дислексії.

3. Знайти БАТ для з'єднання з точками вушної раковини.
- 4.Скласти схему застосування лікувального, точкового масажу та БАТ вушної раковини.

Тема 12. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.

Мета. Сформувати знання про використання прийомів самомасажу у логопедичній роботі.

Література:

- 1.Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина I: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
- 2.Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник /Ж.-К. Берлен,Н.Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
- 3.Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
- 4.Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
- 5.Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
- 6.Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
7. Ласточкина О.В. Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія / Укладач : О. В. Ласточкина. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2022. – 128 с.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Теоретичні питання:

- 1.Етапи точкового логопедичного масажу та його завдання.
- 1.Метод самомасажу в структурі групових логопедичних занять.
- 2.Методика проведення прийомів самомасажу.
- 3.Методи рефлекторного впливу (комплекси БАТ)
- 4.Комплекси перехресного точкового масажу,
5. Комплекси масажу із елементами метамірної стимуляції Скворцова- Осипенко).

Завдання для самостійної роботи:

1. Самомасаж: характеристика та особливості.
2. Переваги самомасажу.
3. Самомасаж м'язів голови та шиї.
4. Самомасаж м'язів обличчя.
5. Самомасаж м'язів язика.
6. Самомасаж вушних раковин.
7. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів язика.
8. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів голови, шиї, обличчя.
9. Продемонструйте кілька вправ перехресного точкового масажу за методикою К. А. Семенової.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Логопедичний масаж, як нетрадиційна складова комплексу корекції мовленнєвих порушень.
2. Структура логопедичного масажного комплексу.
3. Вправи з розвитку тактильних відчуттів.
4. Характеристика основних релаксаційних положень.
5. Дихальна та диференційована артикуляційна гімнастики.
6. Характеристика логопедичного масажу.
7. Фізіологічний вплив логопедичного масажу.
8. Різновиди логопедичного масажу.
9. Мета та зміст попередньої діагностики.
10. Особливості огляду. Пальпація.
11. Протипоказання до проведення логопедичного масажу.
12. Загальні рекомендації до проведення логопедичного масажу.
13. Гігієнічні основи проведення масажу.
14. Основні прийоми логопедичного масажу. Їх класифікація та особливості техніки.
15. Методика розслабляючого масажу.
16. Методика активізуючого масажу.
17. Комплекси масажних рухів в області плечового поясу та шиї.
18. Комплекси масажних рухів в області в області гортані.
19. Комплекси масажних рухів в області лицьової мускулатури (область чола; область очей; область щік і підборіддя; область внутрішньої поверхні щоки; область губ).
20. Комплекси масажних рухів в області м'язів язика.
21. Комплекси масажних рухів в області м'якого піднебіння.
22. Комплекси масажних рухів в області вуздечки язика.
23. Комплекси масажних рухів в області слизової оболонки ясен і твердого піднебіння.
24. Інструментальні методи впливу в логопедичному масажі.
25. Техніка виконання розслаблюючого та активізуючого логопедичного масажу за допомогою інструментальних засобів.
26. Характеристика постановочних зондів, особливості їх використання.
27. Характеристика масажних зондів, особливості їх використання.
28. Особливості техніки точкового масажу.
29. Основні прийоми точкового масажу.
30. Методичні вказівки до проведення точкового масажу.
31. Основні комплекси БАТ у логопедичному масажі; їх призначення.
32. Точковий масаж та фонаційна гімнастика.
33. Масаж вушних раковин.
34. Самомасаж: характеристика та особливості.
35. Переваги самомасажу.
36. Самомасаж м'язів голови та шиї.
37. Самомасаж м'язів обличчя.
38. Самомасаж м'язів язика.
39. Самомасаж вушних раковин.
40. Види логопедичного масажу: класичний ручний масаж, точковий, апаратний, зондовий (за методикою Новикової О.В.).
41. Будова голови і шиї: кістки черепу, кістки обличчя.
42. Жувальні м'язи і їх основні функції.
43. Група мимічних м'язів і їх основні функції.
44. Анатомія і фізіологія артикуляційного апарату. Порожнина рота, м'язи губ, щік,

- м'якого піднебіння. Їх функція і іннервація.
45. Язик, його відділи. Скелетні та власні м'язи язика.
  46. Попереднє діагностування стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (огляд, пальпація, спостереження при виконанні динамічних і статичних вправ).
  47. Характеристика порушень стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (спастичність, гіпотонія, дистонія).
  48. Правила проведення логопедичного масажу. Підготовка дитини до першого сеансу логопедичного масажу.
  49. Положення тіла під час проведення логопедичного масажу.
  50. Обладнання кабінету для масажу, гігієнічні вимоги до нього.
  51. Час проведення масажу в структурі логопедичних занять. Дозування і тривалість логопедичного масажу.
  52. Техніка масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шії,